

Kronikk

»» SIG MÆR HVØR
TÚ ER OG EG SIGI
HVØNN TÚ VELURGrundað á Bachelorritgerð: *Tann føroyski veljarin*

Rógvi Nybo BA.scient.pol við Københavns Universitet

Próvtal: 10

Á Løgtingsvalinum 29. oktober 2011 fingur báðir teir stóru borgarligu flokkarnir, Fólkaflokkurin og Sambandsflokkurin, ávikavist flestar og næsflestar atkvøður. Tilsamans fingur hesir báðir flokkar 47,5 prosent av atkvøðunum og 16 av 33 tinglimum av nývalda Løgtinginum. At hesir báðir flokkar fingur ávikavist flestar og næstflestar atkvøður er bert hent tvær ferðir áður síðani vit fingur heimastýri í 1948. Hetta var í 1950 og 1994. Samstundis gingur allir flokkarnir vinstrumegin miðjuna aftur, og tískil kundi staðfestast, at talan var um eina týðiliga veljaraflýting móti høgri.

Tað er lætt at staðfesta fakta og koma við søguligum eygleiðingum. Hetta verður gjørt í ríkiligt mál í Føroyum. Men yvirhøvur eru rættiliga fáar gjøllari greiningar gjørdar av føroyska veljaranum. Grundleggjandi spurningar standa ósvaraðir. Hvør er veljarin, hvussu atkvøður hann og hvi atkvøður hann soleiðis? Hvar skiljast vit í veljarabólkar? Kunnu vit tosa um klovningar (cleavages), og eru tær socio-demografiskar, geografiskar, ideologiskar ella møguliga religiøsar? Talan er yvirhøvur um eitt stórt og relativt ógranskað øki.

Henda grein er grundað á bachelorritgerðina, eg skrivaði um veljaraatferð í Føroyum. Eitt av høvuðsendamálunum við at fara at lýsa júst hetta evni var at greiða ein part av veljaraatferðini í Føroyum og samstundis leggja grundar-

lagið undir víðari gransking av hesum týðandi spurningum.

Arbeidssetningurin var hesin: *Hvønn týðning hava socio-demografiskir variablar, ideologiskir variablar og útvaldir politiskir spurningar fyri flokksvalið til Løgtingsvalið?*

TALVA 1:

Effektin av socio-demografiskum faktorum á flokksval

Gjøgnumsnitligu marginalu broytingarnar í sannlíkindunum, prosentstig

	E: Tj.	C: Ja.	H: Mi.	D: Sj.	B: Sa.	A: Fó.	F: Fr.
Kvinna	10**	5	-1	-1	-6*	-3	-5(*)
18-29 ár	2	2	-2	-2	0	3	-3
30-49 ár	-3	-2	-4*	-1	3	6	1
Fólkeskúla/Realskúla	-7	3	1	-3	-5	6	4
Yrkisútbúgving	-15*	3	4	-1	-8	14**	3
Miðnámsútbúgving	-8	-5	-1	-1	1	5	9
Stutt/miðallong víðari útbúgv. (1-4 ár)	-3	1	-1	-2	-7	6*	6(*)
Bústað uttanf. høvuðsstaðarøkið	-7	3	2	2	3	4	-7**
Bústað uttanfyri Føroyar	5	-6	-1	-1	-7	13	-3
Húsarhaldsinntøka	-12	-2	-3	-7	5	20***	0
N=							403
McFaddens Pseudo-R2							0,0817

Nota: (*) úrslitið er sera tætt upp á statistiskan signifikans
Tilvísingarbólkar eru: Maður, 50+ ár, Long víðari útbúgving, Bústað í høvuðsstaðarøkinum.
Fyri kontinuerligar variablar, sum húsarhaldsinntøka, vísir talvan munin á hægsta og lægsta stiga.

Háttalagið

Avgerðin, at atkvøða, er úrslitið av einari langari prosess, sum byrjar longu áðrenn vit eru fødd. Næstan óteljandi faktorar kunnu hava týðning fyri, hvussu vit atkvøða júst tann dagin, vit standa við atkvøðuseðilinum. Og henda

ritgerðin er á ongan hátt úttømandi og kemur heldur ikki inn á allar smálutir, ið gera seg galdandi. Nógv er eftir at lýsa, og nógvir aðrir hugsandi faktorar kunnu dragast inn í eina slíka greining. Háttalagið (metodan) er heldur ikki lýtarleys, og veljaragrundarlagið ei-

ið longu frá byrjan forðaðu eini fullkomnari greining av veljaraatferð, setti eg mær fyri at fremja hetta í verki. Endamálið: At lýsa nakrar tendensir í føroysku veljaraatferðini og leggja eitt gott grundarlag fyri framtíðar gransking í veljaraatferð í Føroyum. Tað tunga fótarbeidið er gjørt, spurnarbløðini eru klár og frymilin til eina gjøllari greining av veljaraatferðini í Føroyum liggur nú klárur hjá einum og hvørjum at arbeiða víðari við.

Hvussu svarar tú einum slíkum arbeidssetningi?

Tað er eingin loyna, at vit verða ávirkað politiskt av nógvum ymiskum faktorum. Hvussu gomul vit eru, hvørja útbúgving vit hava, hvønn vit umgangast í gerandisdegnum og so framvegis hefur alt ávirkan á okkara politisku hugsan. Summar faktorar kunnu vit kalla støðugar langtíðarfaktorar, ið vanliga ikki broytast nevnið yvir styttri tíð. Kynið broytist ikki, aldurin broytist bert spakuliga og útbúgving tekur longri tíð at nema sær.

Okkara grundleggjandi ideologiska hugsan broytist vanliga heldur ikki yvir styttri tíð, og er tískil eisini ein stabilur langtíðarfaktorur.

Hinvegin kunnu eitt nú politiskir spurningar, ið gerast aktuellar stutt upp undir eitt val hava ávirkan á júst tað valið og tí eisini flyta atkvøður ein og hin vegin. Her er talan um stuttíðarfaktorar, ið kunnu broytast rímuliga skjótt.

heldur fult dekkandi fyri Føroyar. Ritgerðin byggir á svarini hjá 457 fólki við atkvøðurætti í Føroyum – og svarini eru innsavnað við at fólk fríviliga vilja svara einum spurnarblaði á internetinum.

Hóast tær mongu avmarkingar,